

Herstelbemiddeling tussen slachtoffer en dader

‘VERGEVING IS GOED VOOR MEZELF’

Tekst: Frieda Pruim
Beeld: ANP Foto

Slachtoffers en daders van een delict willen elkaar soms ontmoeten. Bemiddelaars van *Perspectief* begeleiden hen daarbij. Zo'n gesprek heeft soms grote gevolgen. "Toen ik zag dat die enorme kerel eigenlijk een klein jongetje was, kreeg ik weer zelfvertrouwen."

Het was het weekend van carnaval, zes jaar geleden. Daphne, toen 35 jaar, had zich vrolijk uitgedost en wilde net de deur uitgaan toen de bel ging. Het was haar ex, ook in carnavalsoutfit, die haar smeekte om bij hem terug te komen. "Hij vroeg me of ik verliefd was op de jongen met wie hij me had zien lopen", vertelt ze. "Om er vanaf te zijn zei ik ja. Toen kreeg hij een enge blik in zijn ogen, joeg hij me naar mijn keuken, pakte een mes en begon me te steken. Hij is een boom van een kerel, dus me verdedigen of vluchten was geen optie. Pas toen hij het mes in zijn eigen lichaam stak, kon ik wegrekken naar de burens. Daar belde ik 112, mijn gezicht onder het bloed. Ondertussen sloeg hij in mijn huis alles kort en klein. De politie overmeesterde hem en ik werd met een ambulance afgevoerd naar het ziekenhuis, terwijl hij riep: 'Help haar, red haar!'" Saillant detail: zij werkte op dat moment bij het Steunpunt Huiselijk Geweld, hij in de gevangenis. Die functie verruilde hij voor vier jaar áchter de tralies, waarvan één jaar voorwaardelijk. Het laatste jaar bracht hij door in een psychiatrische kliniek. Daar bleek dat hij narcistisch was en borderline had. "Ik vond het doodeng om hem tijdens de rechtszitting voor het eerst weer in de ogen te kijken, dus voor het zover was, zocht ik hem op in de gevangenis, samen met een bemiddelaar. Ik wilde weer een mens zien in plaats van een monster. Niet alleen ik, maar ook hij moest erg huilen. Daaraan merkte ik dat hij berouw had. De bemiddelaar herinnerde me aan de vragen die ik hem wilde stellen, vooral waarom hij

Slachtoffer over dader: "Ik zag een klein jongetje dat me nodig had." (De persoon op de foto komt niet in het artikel voor).

me had gestoken. Dat weet hij aan verwardheid doordat hij verschillende medicijnen door elkaar had ingenomen. Hij wilde me terug als vriendin."

Door dit gesprek was Daphne minder bang om naar de rechtszitting te gaan. Daar maakte ze gebruik van haar spreekrecht. "Ik heb zelf in de bajes gewerkt, en weet

dus dat je van een gevangenisstraf niet beter wordt. Ik drong er op aan dat hij een behandeling kreeg, vond dat hij een nieuwe kans verdiende.”

Vergeven

Twee jaar later werd hij overgeplaatst naar een psychiatrische kliniek. Daar zocht ze hem opnieuw op, weer onder begeleiding. “In dat gesprek was ik heel zakelijk. Ik wilde van alles weten en confronteerde hem met het effect van zijn gedrag op mij. Tijdens onze relatie van zeven jaar had hij me vaak verbaal en soms fysiek gekleineerd. Nu zag ik dat daarachter een klein jongetje zat dat me nodig had, een loser. Ik voelde me mijlenver boven hem staan. Dat had ik nodig om mijn zelfvertrouwen terug te krijgen.”

Toen hij weer vrij was, kwam ze hem op een dag tegen bij de viskraam. “Ik vergeef je wat je hebt gedaan en ik wens je alle geluk’, zei ik tegen hem. Daar was hij blij mee. Niet iedereen begrijpt dat ik hem kan vergeven, maar dat is vooral goed voor mezelf: daardoor blijft hij niet mijn leven bepalen. Dat neemt niet weg dat ik nog steeds de gevolgen van zijn aanval ondervind: ik raakte mijn baan bij het Steunpunt Huiselijk Geweld kwijt, omdat ik niet meer professioneel naar de verhalen van anderen kon luisteren. Ik ben chaotischer geworden en kan me niet meer goed concentreren, ik heb nog steeds een trauma in mijn lijf en een litteken in mijn gezicht. Toch gaat het nu goed met me, mede dankzij de bemiddelingsgesprekken: ik heb een nieuwe relatie, we hebben samen een dochter van drie en sinds kort heb ik een nieuwe baan, in de psychiatrie.”

Heft in eigen hand

“Dát is mijn drijfveer om dit werk te doen”, zegt Francis Bakker (48), voormalig medewerker bij de politie en sinds tien jaar herstelbemiddelaar. “Door gesprekken tussen slachtoffers en daders draag ik eraan bij dat mensen het heft weer in eigen handen nemen.” Ze ziet geregeld dat slachtoffers de dader na een confrontatie vergeven. “Wraakzuchtig blijven vergiftigt je. Door vergeving kom je los van de ander. Maar dat lukt niet iedereen.” In eerste instantie gaat het in bemiddelings-

Perspectief Herstelbemiddeling

Perspectief Herstelbemiddeling werkt met professionele bemiddelaars verspreid door heel Nederland. Zij begeleiden contacten tussen slachtoffers en daders van allerlei soorten misdrijven en verkeersongevallen. Jaarlijks krijgt de organisatie zo'n 1.900 verzoeken tot bemiddeling, soms pas jaren na een delict. Driekwart is afkomstig van daders, een kwart van slachtoffers of nabestaanden. Ongeveer de helft van de slachtoffers gaat in op een verzoek tot bemiddeling van de dader, ruim de helft van de daders op een verzoek van het slachtoffer.

Een op de drie aanmeldingen leidt tot een contactmoment. Dit kan een gesprek, brief of pendelbemiddeling zijn, waarbij een bemiddelaar boodschappen over en weer brengt. Uit onderzoek blijkt dat een grote meerderheid van de slachtoffers en daders hier positief op terugkijkt. Slachtoffers ervaren minder angst en minder woede richting de dader en zijn meer bereid hen te vergeven. Daders zijn meer geraakt door de gevolgen voor slachtoffers dan voor het gesprek.

www.perspectiefherstelbemiddeling.nl

gesprekken om erkenning dat het slachtoffer iets is aangedaan. “Oprecht berouw kan zowel het slachtoffer als de dader helpen.

Vergeving gaat nog een stapje verder.

Vooraf gelovigen worstelen daarmee. Zo lukte het een christelijk slachtoffer niet om degene te vergeven die haar had overvallen tijdens het pinnen. Ze vond dat dat moest vanuit haar geloof, maar het lukte niet vanuit haar hart.”

Bakker begeleidt een kleine negentig bemiddelingsverzoeken per jaar van slachtoffers en daders. Ze spreekt ze eerst apart, om te horen wat hun motieven zijn. “Slachtoffers willen dat de dader beseft wat hij heeft gedaan, en niet nog meer slachtoffers maakt; daders willen een andere kant van zichzelf laten zien. Dat zijn goede uitgangspunten voor een gesprek. Een enkele keer wil een slachtoffer een dader iets aandoen of is een dader alleen uit op strafvermindering. Als het daarbij blijft, komt het niet tot een confrontatie.”

Daders vragen vaker om een gesprek dan slachtoffers, omdat hulpverleners hen op die mogelijkheid wijzen en het – op vrijwillige basis – onderdeel kan zijn van de behandeling; slachtoffers zoeken niet altijd hulp. “Sommige slachtoffers willen hun dader niet in de ogen kijken, maar hebben hem wel wat te zeggen en zetten dat op papier; ik breng ook wel mondelinge boodschappen over. Dat kan uiteindelijk alsnog uitmonden in een gesprek, soms na thera-

pie, maar dat hoeft niet. Nee zeggen tegen een gesprek kan soms ook heilzaam zijn.”

Blijvende schade

Als beide partijen de ander met de juiste intenties willen zien, bereidt Bakker het gesprek grondig met hen voor. De confrontaties vinden plaats in de gevangenis of kliniek waar de dader verblijft, of anders op een locatie waar het slachtoffer zich veilig voelt. “Bijvoorbeeld in een gemeentehuis of buurthuis, of in een kerk. Die plek straalt rust uit en wordt geassocieerd met ontmoeting en vergeving. Het komt voor dat een dominee of pastor de bemiddeling ondersteunt. Voor daders kan dat ook prettig zijn. Zij hebben in de gevangenis soms ervaring met geestelijk verzorgers die weliswaar hun daad afwijzen, maar hen als mens blijven respecteren.” Bakker vindt bemiddelingsgesprekken een uitstekende aanvulling op gevangenisstraf. “Het effect ervan houdt veel langer stand. Door het gezicht van de dader te zien en soms zijn excuses te horen, worden slachtoffers minder boos en angstig. Daders raken ervan doordrongen dat ze blijvende schade hebben aangericht die niet meer terug te draaien is. Zo zei een dader die aanvankelijk alleen maar strafvermindering wilde: “Toen ik het slachtoffer ontmoette, werd ik voor mijn gevoel pas dader’.” ●

De achternaam van Daphne is bij de redactie bekend.